

DSR's principper
for efter- og
videreuddannelse
til sygeplejersker

Dansk Sygeplejeråd

DSR's principper for efter- og videreuddannelse til sygeplejersker

Layout: Dansk Sygeplejeråd 14-14_2015

Copyright © Dansk Sygeplejeråd juni 2015.

Alle rettigheder forbeholdes.

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun tilladt med angivelse af kilde.

DSR's principper for sygeplejerskers efter- og videreuddannelse

Det højt specialiserede sundhedsvæsen, den demografiske udvikling, accelererede forløb med korte indlæggelser m.v. stiller store krav til sygeplejersker og deres efter- og videreuddannelse. Sygeplejersker har generelt en bred kompetence i det kliniske arbejde, men udviklingen i sundhedsvæsenet betyder, at det er nødvendigt med efter- og videreuddannelsesmuligheder, der fokuserer på specialisering inden for et kompetenceområde og/eller forøger de brede tværgående kompetencer.

DSR gennemførte en analyse i maj 2010, som klart viste, at det betaler sig at efter- og videreuddanne sygeplejersker. Sygeplejersker, der har gennemført en klinisk videreuddannelse, er hyppigere beskæftiget inden for sygeplejefaget end de, der ikke har gennemført en videreuddannelse. Herunder viser analysen, at videreuddannelse øger arbejdsudbuddet og kvaliteten i plejen og behandling. 7 ud af 10 sygeplejersker har et ønske om at videreuddanne sig. Hver tredje angiver et behov for videreuddannelse, og hver anden angiver et behov for efteruddannelse for at kunne varetage nuværende arbejdsfunktioner.¹

Efter- og videreuddannelsesområdet for sygeplejersker er i dag præget af, at mange finder det vanskeligt at vælge den korrekte uddannelse på et niveau, der tilfører de rette kompetencer til opgaveløsningen. Det er ligeledes vanskeligt for lederen at vejlede sin medarbejder i valg af uddannelse, hvis der ikke er gennemsigtighed i udbuddet, hvilket kan medføre et u hensigtsmæssigt ressourceforbrug, som ikke giver det ønskede resultat i patientbehandlingen.

Formålet med at formulere klare principper for efter- og videreuddannelser for sygeplejersker er at:

- Skabe stærke tilbud, der dels løfter kompetenceniveauet og dels imødekommer behovet for de rette kompetencer på kerneområder, set i lyset af sundhedsvæsenets udfordringer
- Skabe evidensbaseret sygepleje til gavn for patienter og borgere
- Skabe overblik og systematik, så man vælger efter- og videreuddannelse på baggrund af målet med kompetenceudvikling
- Udnytte ressourcer til efter- og videreuddannelse, så det giver dokumenterede resultater i patientbehandlingen

1 DSR analyse, 2010: "Det betaler sig at videreuddanne sygeplejersker", www.dsr.dk/taloganalyse

Sundhedsvæsenet og sygeplejefprofessionen skal gennem relevant efter- og videreuddannelse ruste sig bedst muligt til at imødekomme disse udfordringer.

DSR mener, at følgende principper skal indgå i fremtidens krav til efter- og videreuddannelse af sygeplejersker:

1. Uddannelserne skal være gennemsigtige og overførbare
2. Uddannelserne skal ruste sygeplejen til fremtiden og danne grundlag for tværfagligt samarbejde
3. Uddannelserne skal kunne matche såvel brede som specielle kompetencer
4. Uddannelserne skal sikre tæt samspil, både mellem klinik og uddannelsesinstitution, og mellem teori og praksis
5. Alle sygeplejersker har brug for efteruddannelse – mange får brug for en videreuddannelse
6. Uddannelserne skal være fleksible og systematiserede og føre til tydelige karriereveje
7. Uddannelserne skal gå nye veje i uddannelsesopbygningen

På Dansk Sygeplejeråd kongres i 2010 besluttede man at sætte politisk fokus på systematisering af efter- og videreuddannelser til sygeplejersker.

I processen har en række relevante interessenter været involveret, og flere har deltaget i et udviklingsværksted med fokus på uddannelse. Principperne for fremtidens efter- og videreuddannelse bygger på interessenternes bidrag.

Det er DSR's mål, at disse principper skal danne rammen om en bred diskussion blandt alle med interesse for området, således at vi i fællesskab skaber de bedste betingelser for udvikling og systematisering af efter- og videreuddannelse til sygeplejersker.

Forskning bør være en integreret del af alle efter- og videreuddannelser. Sygeplejefprofessionen skal være kendt for en analytisk og reflektiv tilgang til at håndtere komplekse problemstillinger og for at udøve en evidensbaseret praksis.

I efteråret 2011 udarbejdede DSR et nyt Forskningsudspil, hvor rammer, krav og anbefalinger for forskning indenfor sygepleje klart defineres. Forskning er derfor ikke detaljeret beskrevet her, og der henvises til DSR hjemmeside².

Principperne uddybes på de følgende sider.

^{1 2} DSR's Forskningsudspil, 2011 "Viden udvikler sygeplejen – til gavn for patienter, borgere, profession og samfund", www.dsr.dk/forskning

1. Uddannelserne skal være gennemsigtige og overførbare

Fremtidens efter- og videreuddannelser skal være akkrediteret og anerkendte i Danmark og i udlandet. På den måde kan både arbejdsgivere og sygeplejersker opnå større indsigt i, hvad uddannelserne kan anvendes til, og der vil opstå større national og grænseoverskridende mobilitet for både studerende og videreuddannede.

I de seneste års europæiske uddannelsesdebat er kravet om gennemsigtighed og overførbare blevet et gennemgående tema såvel nationalt som internationalt. Bologna-deklarationen har gennem det sidste årti haft som formål at skabe et europæisk område for videregående uddannelse, hvor de studerende og færdiguddannede kan bevæge sig frit mellem de europæiske uddannelsesinstitutioner og nationale arbejdsmarkeder. Dette nødvendiggør, at uddannelseselementer og færdige uddannelser er anerkendt inden for hele området.

DSR mener derfor, at et væsentligt princip for udviklingen af uddannelsesområdet er, at det skal være muligt for danske sygeplejersker at få akkrediteret og anerkendt deres videreuddannelse i udlandet.

2. Uddannelserne skal ruste sygeplejen til fremtiden og danne grundlag for tværfagligt samarbejde

Fremtidens efter- og videreuddannelser skal understøtte de krav, udviklingen i sundhedsvæsenet stiller til sygeplejerskeprofessionen. Udviklingen indebærer blandt andet at:

- Sygehusvæsenet bliver højt specialiseret med kort indlæggelsestid
- Hospitaller, kommuner og almen praksis skal arbejde tæt sammen
- Sygeplejersker skal løse flere sundhedsopgaver i borgerens eget hjem eller i nære sundhedstilbud
- Patienter og borgere bliver inddraget i højere grad
- Sundhedsfremme og forebyggelse skal have en mere fremtrædende placering
- Velfærdsteknologi bliver en tiltagende del af al behandling og pleje

Sygeplejersker har et stort potentiale som specialister i den direkte patientpleje og i koordinering af bredere borger- og patientforløb, som ledere og forskere i et højt specialiseret og patient-centreret sundhedsvæsen. Sygeplejersker skal udvikle og styrke samarbejdet med læger og andre sundhedsprofessionelle om at sikre en effektiv pleje og behandling. De skal tage lederskab af sygeplejen som en profession under konstant

udvikling og af den konkrete sygepleje til patienter og borgere. Fremtidens sygeplejersker skal besidde myndighed og dømmekraft, både til at kunne identificere, prioritere og vurdere og til at være meningsdannere i sundhedsvæsenet. Uddannelsestilbuddene skal understøtte disse funktioner.

3. Uddannelserne skal kunne matche såvel brede som specielle kompetencer

Fremtidens efter- og videreuddannelser skal tage højde for, at sygeplejerskeprofessionen både skal arbejde specialiseret og i bredden. Fremtidens sundhedsvæsen vil stille endnu højere krav til den specialiserede viden, f.eks. i forhold til evidensbaseret sygepleje, accelererede forløb, telemedicin og meget andet. Samtidig bliver der behov for sygeplejersker med brede kompetencer, for eksempel i forhold til sammenhængende patientforløb og i kommunerne, hvor sygeplejersker ofte har rollen som specialisten i de brede, tværgående forløb.

Sygeplejefprofessionen skal være kendt for en analytisk og refleksiv tilgang til at håndtere komplekse problemstillinger og for at udøve en evidensbaseret praksis. Professionsbachelorer i sygepleje skal kunne anvende deres grundlæggende akademiske kompetencer i deres videre uddannelse.

4. Uddannelserne skal sikre tæt samspil både mellem klinik og uddannelsesinstitution, og mellem teori og praksis

Fremtidens efter- og videreuddannelser skal bygge på et tæt samspil mellem uddannelsesinstitutioner og praksisfeltet. Der er allerede i dag mange konstruktive samarbejdsrelationer, og de skal udbygges for at sikre, at sygeplejerskernes efter- og videreuddannelse både matcher de generelle krav i samfundet og de specifikke forventninger, arbejdsgiverne har.

Princippet i udviklingen af efter- og videreuddannelser skal være det arbejdspladsnære, og uddannelsesinstitutionerne skal kunne tilbyde uddannelsesforløb afviklet på arbejdspladsen. Efter- og videreuddannelser skal samtidig sikre den enkelte sygeplejerskes behov for et solidt fundament for en lang karriere inden for det sygeplejefaglige område.

Akkreditering skal sikre, at kvaliteten af efter- og videreuddannelsen er på samme niveau i både den teoretiske og den kliniske del. Det forudsætter blandt andet, at uddannelsesinstitutionerne formulerer målbare, faglige krav til de kliniske forløb. Heri indgår at undervisere og vejledere i klinikken besidder de nødvendige kompetencer i forhold til vejledning, pædagogisk indsigt i teori-praksis-samspelet og perspektivering af klinikopholdenes betydning for uddannelsen i sin helhed.

5. Alle sygeplejersker har brug for efteruddannelse – mange får brug for en videreuddannelse

Fremtidens efter- og videreuddannelser skal give sygeplejersker forskellige muligheder for løbende at udvikle deres kompetencer i det formelle uddannelsessystem. Det samlede udbud af efter- og videreuddannelser skal svare til sundhedsvæsenets og professionens behov og de sundhedspolitiske målsætninger, politikerne sætter.

Efteruddannelse er ajourførende uddannelsesaktiviteter, der skal sikre, at den enkelte sygeplejersker kontinuerligt er opdateret i forhold til krav og forventninger, som professionsudøvelsen stiller. Videreuddannelse er længerevarende uddannelsesforløb, der kvalificere til at varetage funktioner på et højere niveau end grunduddannelsen.³

Videreuddannelse vil i mange tilfælde være et nødvendigt tiltag i fremtidens sundhedsvæsen, hvor der i højere grad end tidligere er behov for specialkompetencer og ny viden inden for mange dele af sygeplejen.

6. Uddannelserne skal være fleksible og systematiserede og føre til tydelige karriereveje

Efter- og videreuddannelserne skal systematiseres ind i et formelt uddannelsessystem med akkreditering og klare karrieremuligheder.

Efter- og videreuddannelsessystemet for sygeplejersker bør være fleksibelt og hurtigt kunne reagere på fx behov for specialisering udsprunget af aktuelle sundhedsproblemer og tendenser, således at uddannelsessystemet er på forkant med behovet for veluddannede sygeplejersker til at imødekomme kravene fra sundhedsvæsenet.

³ Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, 2010: "Vurdering af fremtidige behov for efter- og videreuddannelse indenfor sygeplejen".

Efter- og videreuddannelse bør omfatte specifik sygeplejeviden og -færdigheder, der ligger ud over sygeplejerskeuddannelsens indhold og bør rumme 3 hovedområder, der kan vægtes varieret afhængigt af pågældende område:

- Den praksisnære evidensbaserede kliniske sygepleje
- Forsknings- og evidensbaseret praksis, forskning i sygepleje, kvalitetsudvikling, undervisning og vejledning
- Koordinering, tværfagligt og tværsektorielt samarbejde og ledelse

I systematisering af fremtidens efter- og videreuddannelser er det væsentligt at se på de eksisterende specialuddannelser. Specialuddannelser er kendetegnet ved stor sammenhæng mellem teori og klinik. Som eksempel nævnes her formålet med specialuddannelsen i kræftsygepleje:

”At sygeplejersker udvider sin faglige kompetence med hensyn til at varetage funktionsområdet for en specialuddannet sygeplejerske i kræftsygepleje. Funktionsområdet omfatter klinisk sygepleje, koordinering, tværfagligt og tværsektorielt samarbejde samt kvalitetsudvikling og undervisning”

Alle eksisterende specialuddannelser bør være en del af det formelle uddannelsessystem på masterniveau. Sundhedsstyrelsen skal stadig have det overordnede ansvar, hvad angår udvikling af bekendtgørelse og kvalitetskontrol. Sundhedsstyrelsen skal i samarbejde med det formelle uddannelsessystem revidere og udvikle de eksisterende specialuddannelser til masterniveau, og sikre at de er systematiserede med nationalt ensartethed.

7. Uddannelserne skal gå nye veje i uddannelsesopbygningen

For at være rustet til fremtidens sundhedsvæsen er det vigtigt at tænke nye veje i uddannelse. Det kan være nytænkning i forhold til, hvordan udviklingsarbejde knyttet til praksis kan indgå som en etableret del af et videreuddannelsesforløb. Uddannelser, der er erfarings- og projektbaserede som fx nogle masteruddannelser, kan tænkes ind i kollektive rammer på arbejdspladser og forankres kollektivt frem for individuelt. Udviklingsprojekter gennemført af flere sygeplejersker på en arbejdsplads eller en hel arbejdsplads kan således indgå samlet i mastermoduler eller lignende.

Opbygningen af specialuddannelser og lignende kan tænkes i en modulopbygning, hvor nogle moduler er fælles for flere specialuddannelser, der følges op af specialerede moduler.

I opbygningen af fremtidens efter- og videreuddannelser, er det væsentligt at medinddrage nordiske og internationale erfaringer. I Norge har man for eksempel en masteruddannelse i avanceret klinisk sygepleje indenfor geriatri, i Sverige har man siden 2005 haft avanceret primærsygepleje og kirurgisk sygepleje og i Finland tilbyder 5 professionshøjskoler masteruddannelser i avanceret sygepleje. I Australien, Canada og USA har sygeplejersker i en del år kunne uddanne sig til Advanced Nurse Practitioner. Den avancerede kliniske sygeplejerskes nøglekompetence er, at hun kan foretage kliniske undersøgelser og selvstændigt bedømme og diagnosticere akutte helbredsproblemer.

Ovenstående er udelukkende eksempler. Det væsentlige er, at eksisterende forestillinger om uddannelsesopbygning kan udfordres på nogle måder, der styrker sygeplejerskers faglighed og mulighed for at deltage i videreuddannelse.

Dansk Sygeplejeråd

Sankt Annæ Plads 30, 1250 København K

Telefon 33 15 15 55

dsr@dsr.dk **www.dsr.dk**